

Nr 251.

Av herr **Dahl m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag.

I det med Kungl. Maj:ts proposition nr 21 överlämnade förslaget till ny värnpliktslag har i § 16 mom. 2 inskjutits en ny bestämmelse, varigenom uppskov med inskrivning och i vissa fall befrielse från värnplikts-tjänstgöring i fred meddelas "den, vilken har hustru, barn eller fosterbarn, som är för sitt uppehälle väsentligen beroende av hans arbete".

Enligt § 17 kan även redan inskriven värnpliktig av samma orsaker erhålla uppskov med tjänstgöring och eventuellt befrielse.

Ehuru vi anse det ur social synpunkt berättigat att taga all hänsyn till de verkliga behov av lättnader, som föreligga för vissa av de i den ovan nämnda kategorien inbegripna värnpliktiga, synes det å andra sidan kunna befaras, att det föreslagna stadgandet kan föranleda missbruk. Generalskommissionen hösten 1923 har bl. a. i denna fråga gjort följande uttalande, som synes oss böra beaktas:

"Enligt den föreslagna lydelsen av §§ 16 och 17 värnpliktslagen skulle en ny kategori värnpliktiga frikallas från värnpliktens fullgörande i fredstid, nämligen värnpliktig, vilken har hustru eller barn, som är för sitt uppehälle väsentligen beroende av hans arbete. Denna bestämmelse strider mot den hittills tillämpade grundsatsen, att värnpliktig såsom anledning till befrielse från värnpliktstjänstgöring endast må åberopa av honom oberoende omständigheter. Därest den nu föreslagna nya grunden för frikallelse kommer att fastställas, kan också befaras, att densamma blir åberopad i icke önskvärd omfattning, samt att den kommer att leda till tidiga äktenskap och förbindelser utom äktenskapet i en utsträckning, som ur samhällets synpunkt icke kan anses lämplig och som icke bör ställas i samband med den allmänna värnpliktens tillämpning. Det torde icke heller vara möjligt att med någon sannolikhet kunna beräkna det antal värnpliktiga, som komma att erhålla uppskov och i vissa fall även befrielse på grund av det föreslagna stadgandet i § 16 mom. 2 a. Vid minskade årskullar föreligger därför fara, att det beräknade antalet värnpliktiga i linjetjänst icke kan uttagas vid inskrivningen. Då emellertid en ändring i sak skulle medföra icke obetydliga kostnader i form av familjeunderstöd, anser sig generalkommissionen icke böra helt motsätta sig

en bestämmelse i föreslagen riktning, men den bör erhålla en sådan form, att den nödvändiga linjekontingenten icke äventyras.

I överensstämmelse härmed bör även § 17 mom. 3 undergå vissa jämkningar.”

Det synes oss av flera skäl icke lämpligt att i lagen införa ett kategoriskt stadgande, som till sina följder är så svårberäkneligt som det här ifrågavarande. För att emellertid i den utsträckning, som kan befinnas lämplig och möjlig, tillgodose berättigade önskemål i frågan, synes lagen böra givas en viss frihet att i administrativ väg meddela de lättnader, som kunna finnas befogade.

I samband härmed synes även den rest av kategoriklyvning, som genom den föreslagna bestämmelsen i § 24 ännu kvarstår, böra helt borttagas.

En ändring av § 24 i denna riktning betingas även av den ökning av antalet till linjetjänst uttagna värnpliktiga, som erfordras på grund av vårt förslag om bibehållande av en självständig kavalleribrigad, och på grund av behovet att kunna bemanna kustfästningarnas säkerhetspiketer ur kustartilleriet, vilket kräver en ökning av antalet sådana värnpliktiga med vid kavalleriet 200 man och vid kustartilleriet minst 120 man.

Behovet av manskap för handräckningstjänst förutsätta vi kunna med säkerhet fyllas dels genom vapenföras överföring till icke vapenföra i vanlig ordning under utbildningstiden, dels genom avskiljande av ”de mindre lämpliga” från utbildningen på sätt de socialdemokratiska reservanterna inom försvarsrevisionen förorda (sid. 416).

På grund härav ha vi härmed äran hemställa, att riksdagen ville besluta

att med avslag å i proposition nr 21 föreslagen lydelse av värnpliktslagen § 16 mom. 2 a) i nämnda paragraf införa stadgande dels att ”uppskov med inskrivning må i den utsträckning och efter de grunder, som Konungen bestämmer, tills vidare kunna beviljas den, vilken har hustru, barn eller fosterbarn, som är för sitt uppehälle väsentligen beroende av hans arbete”, dels att Konungen må avgöra, i vad mån det i § 16 mom. 3 angivna stadgandet vid sådant fall skall äga tillämpning, dels att sådant uppskov icke må beviljas i större utsträckning än att till linjetjänst inskrivas minst i § 24 bestämt antal värnpliktiga,

att § 17 underkastas därav betingade jämkningar och att § 24, mom 1 d), må erhålla följande lydelse:

”Samtliga övriga för utbildning med vapen enligt de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, dugliga värnpliktiga, och må detta antal genom tillämpning av i § 16 mom. 2 a) lämnat medgivande icke minskas under 29,388 årligen inskrivna värnpliktiga ökat med det antal, som under före-

gående år av i § 16 mom. 2 a) nämnd anledning erhållit uppskov med den i § 27 mom. 1 föreskrivna första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd; de sålunda uttagna värnpliktiga fördelas med 3,140 till marinen, 428 till flygvapnet och övriga till hären.”

Stockholm den 26 februari 1924.

Adolf Dahl.

Carl Swartz.

Knut Heyman.

J. Clemetson.

K. von Geijer.

Axel Wachtmeister.

Jöns Jönsson.